

ĢENERĀLADVOKĀTA M. POJAREŠA MADURU [M. POIARES MADURO]
SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 26. jūnijā¹

1. Ar šo *Corte Suprema di Cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) (Itālija) iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai tiek jautāts par Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Kopienās un Eiropas Parlamenta Reglamenta noteikumu pareizu interpretāciju saistībā ar Eiropas Parlamenta deputātu imunitāti tiesvedībā un krimināl-vajāšanā.

2. Divas lietas, kas bija pamatā šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir par neslavas celšanu pret Itālijas Eiropas Parlamenta deputātu (turpmāk tekstā — “EPD”). Valsts tiesas atzina viņu par vainīgu un piesprieda izmaksāt kaitējuma atlīdzību prasītājiem. Pirmkārt, Tiesai tiek jautāts, vai valsts tiesai, kas izskata civilprasību pret EPD, ir pienākums lūgt Eiropas Parlamentam atcelt viņa imunitāti, ja pats EPD nav lūdzis parlamentam aizsargāt viņa imunitāti, un, otrkārt, vai pašai valsts tiesai ir tiesības noteikt, vai EPD rīcību aizsargā imunitāte, ja Eiropas Parlaments nav paziņojis par savu nodomu aizsargāt attiecīgā EPD imunitāti.

I — Fakti

3. Atbildētājs pamata prāvā Alfonso Luidži Marra [*Alfonso Luigi Marra*] laikā no 1994. līdz 1999. gadam bija Eiropas Parlamenta deputāts. Esot EPD, viņš izplatīja vairākas brošūras, kritizējot Itālijas tieslietu sistēmu un atsevišķus tiesnešus. Antonio Klemente [*Antonio Clemente*] un Eduardo de Gregorio [*Eduardo de Gregorio*], kuri bija pieminēti brošūrās, pret Marru cēla prasību par neslavas celšanu. Kad pirmās instances tiesa apmierināja viņu prasījumus un piesprieda atlidzināt kaitējumu, Marra to pārsūdzēja apelācijas kārtībā *Corte d'appello di Napoli* (Neapoles Apelācijas tiesa). Ar 2002. gada 23. janvāra un 6. marta spriedumiem (Klemente lietā) un 2002. gada 22. februāra spriedumu (de Gregorio lietā) *Corte d'appello di Napoli* atstāja spēkā pirmās instances tiesas spriedumu, nospriežot, ka attiecīgajiem apgalvojumiem nav piemērojams Protokols par privilēģijām un imunitāti Eiropas Kopienās. Marra tiesisku pamatu dēļ iesniedza kasācijas sūdzību *Corte Suprema di Cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa), cita

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

starpā norādot, ka *Corte d'appello di Napoli* ir nepareizi piemērojuši Eiropas Parlamenta Reglamenta 6. pantu, kas nosaka procedūru, kas ir jāievēro sakarā ar lūgumiem par EPD imunitātes atņemšanu.

2. Uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo lēmumu un tā komitejas ziņojumu Itālijas pastāvīgajai pārstāvniecībai ar atzīmi attiecīgās Itālijas Republikas iestādes uzmanībai.”

4. Tajā pašā laikā Marra 2001. gada 16. februārī uzrakstīja lūgumu Eiropas Parlamenta priekšsēdētājam, lūdzot Parlamentam saskaņā ar 6. pantu iejaukties, lai aizsargātu viņa imunitāti. Viņa lūgums ar priekšsēdētāja 2001. gada 11. aprīļa vēstuli tika nodots Juridiskai un Iekšējā tirgus komitejai. 2002. gada 23. janvāra sapulcē komiteja nolēma iestāties lietā Marras aizstāvībai, un 2002. gada 30. maija ziņojumā par Itālijas deputātu neaizskaramību un Itālijas iestāžu praksi tika izteikti attiecīgi ieteikumi šajā jautājumā². 2002. gada 11. jūnijā Eiropas Parlaments pieņēma Rezolūciju par parlamentāro imunitāti Itālijā un Itālijas iestāžu rīcību šajā jautājumā³, kurā tiek secināts šādi:

II — Uzdotie prejudiciālie jautājumi

5. Ar 2007. gada 20. februāra lēmumu *Corte Suprema di Cassazione* uzdeva Tiesai divus jautājumus par EPD imunitātes noteikumiem.

“1. [Parlaments] nolemj, ka [...] un *Alfonso Marra* lietā vispirms rodas jautājums par pilnīgu imunitāti un ka kompetentajām tiesām jāatgādina, ka tām ir jānosūta Parlamentam vajadzīgie dokumenti, lai noskaidrotu, vai attiecīgajās lietās ievērojama Protokola 9. pantā noteiktā pilnīgā imunitāte par attiecīgo deputātu paustajiem viedokļiem vai veikto balsojumu, pildot savus pienākumus, un ka kompetentajām tiesām būtu jāaptur tiesvedība līdz brīdim, kamēr Parlaments būs pieņēmis galīgo lēmumu;

“1) Vai Eiropas Parlamenta locekļa [deputāta] bezdarbības gadījumā, kad tas neizmanto Parlamenta Reglamenta [6. panta 3. punktā] paredzētās tiesības tieši iesniegt Parlamenta priekšsēdētājam pieprasījumu aizstāvēt viņa privilēģijas un imunitāti, tiesai, kura izskata civillietu, ir pienākums iesniegt priekšsēdētājam

2 — (2001/2099(REG)), A5-0213/2002, ziņotājs: Sers Nils Makor-miks [Sir Neil MacCormick].

3 — (2001/2099(REG)), P5_TA (2002)0291.

pieprasījumu atņemt deputāta imunitāti, lai tā varētu turpināt tiesvedību un pieņemt nolēmumu,

vai,

- 2) ja Eiropas Parlaments nav paudis vēlmi aizstāvēt deputāta imunitāti un privilēģijas, vai tiesa, kas izskata civillietu, var izlemt, vai šāda imunitāte pastāv šajā konkrētajā lietā?"

6. Ņemot vērā, kā jautājumi ir formulēti, šķiet, ka valsts tiesa ir uzskatījusi, ka Marra nav lūdzis Eiropas Parlamenta priekšsēdētāju aizsargāt viņa imunitāti un ka Parlaments nav izteicis nodomu to darīt. Tomēr nav šaubu, ka Marra ir iesniedzis šādu lūgumu un ka Parlaments ir norādījis, ka viņa apgalvojumiem var piemērot imunitāti, kas bija jāpaziņo kompetentai valsts tiesai, un tai bija jāiesniedz attiecīgie dokumenti, un tas ir

uzdevis priekšsēdētājam pārsūtīt tā lēmumu Itālijas pastāvīgajai pārstāvniecībai⁴. Tiesas sēdē Parlamenta pārstāvis apstiprināja, ka rezolūcija netika tieši nodota valsts tiesai, bet Itālijas Pastāvīgajai pārstāvniecībai. Rikojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu ir pieminēts Juridiskās un Iekšējā tirgus komitejas 2002. gada 30. maija ziņojums, bet nevis faktiskā Eiropas Parlamenta 2002. gada 11. jūnija rezolūcija, ar ko pieņēma ziņojumā izteiktos ieteikumus. Kad Itālijas valdības pārstāvim tika lūgti paskaidrojumi, tas norādīja uz tiem rikojuma punktiem rikojumā, kuros ir pieminēts 2002. gada 30. maija ziņojums, un norādīja, ka valsts tiesa formulēja savus jautājumus šādā veidā, jo tā uzskatīja Parlamenta ziņojumu par pagaidu, nevis galīgo nostāju. Tomēr 2002. gada 11. jūnijā Parlaments pieņēma galīgo rezolūcijas redakciju, kura, kā Parlamenta pārstāvis teica, tika paziņota Itālijas pastāvīgajai pārstāvniecībai.

7. Katrā ziņā, tā kā gan Marra, gan Eiropas Parlaments ir rikojušies, es domāju, ka abus jautājumus var pārformulēt šādi:

⁴ — Iespējamais izskaidrojums var būt, ka tad, kad pirmās instances tiesa izskatīja lietas pret Marru, Eiropas Parlaments vēl nebija izdevis savu Rezolūciju, tādēļ *Corte Suprema di Cassazione*, pārskatot zemāko tiesu spriedumus, patiesībā koncentrējās uz jautājumu, vai to spriedumi bija pareizi, neesot [nepastāvot] Marras vai Eiropas Parlamenta rīcībai. Katrā ziņā es uzskatu, ka atbildes, kuras es sniegšu tālāk, sniegs pietiekamas pamatnostādnes par attiecīgo Protokola normu interpretāciju, lai ļautu valsts tiesai pieņemt lēmumu pat, ja faktiskie apstākļi bija tādi, kā aprakstīti rikojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu.

“Ja pret Eiropas Parlamenta deputātu ir celta civilprasība, vai tiesai, kurā iesniegta prasība, ir pienākums lūgt Parlamenta viedokli par to, vai rīcībai, par kuru ir celta prasība, ir piemērojama parlamentārā imunitāte, vai arī tiesa pati var lemt par šīs privilēģijas esamību vai neesamību?”

9. 10. pantā ir noteikts:

“Eiropas Parlamenta sesijās tā locekļiem [deputātiem] ir:

III — Parlamentārā imunitāte Eiropas tiesībās

Principi

8. Attiecīgās normas atrodamas Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Kopienās 9. un 10. pantā. 9. pantā ir noteikts:

a) savā valstī — imunitāte, ko piešķir attiecīgās valsts parlamenta locekļiem [deputātiem];

b) visās citās dalībvalstīs — imunitāte attiecībā uz aizturēšanu un tiesvedību.

“Attiecībā uz Eiropas Parlamenta locekļiem [deputātiem] nevar veikt izmeklēšanas darbības, viņus aizturēt vai uzsākt tiesvedību sakarā ar viedokli, ko viņi pauduši, vai balsojumu, ko viņi veikuši, pildot pienākumus.”

Imunitāte tāpat attiecas uz Eiropas Parlamenta locekļiem [deputātiem], kamēr viņi dodas uz Eiropas Parlamenta sanāksmes vietu un prom no tās.

Ja Eiropas Parlamenta locekļi [deputātu] aiztur pārkāpuma izdarīšanas laikā, viņš nevar atsaukties uz imunitāti un tā neliedz Eiropas Parlamentam izmantot tiesības kādam no tā locekļiem [deputātiem] atņemt imunitāti.”

10. Vispirms jāatzīmē, ka šie divi panti nav savstarpēji izslēdzoši; tie darbojas kopīgi un lasāmi kopā. Tāpēc iespējams, ka vienai rīcībai var piemērot abus pantus un no tiem izrietošo aizsardzību.

11. Otrkārt, interpretējot šīs normas, ir jāatceras to mērķis un priekšmets. Kā Parlaments un Komisija pareizi norāda, parlamentārā imunitāte ir institucionāla kārtība, kuras mērķis ir nodrošināt Eiropas Parlamenta un tā deputātu neatkarību un veicināt tā kā kolektīvas iestādes darbību, kurai ir būtiska loma brīvas un demokrātiskas sabiedrības kontekstā. Tomēr tajā pašā laikā jāpieņem, ka īpašas personas — parlamenta deputāti — arī gūst labumu no šīs kārtības. Savā būtībā parlamentārā imunitāte tiek piešķirta atsevišķām personām viņu institucionālās funkcijas dēļ, kas ir nepieciešama parlamenta demokrātiskajai lomai, un tā ir privilēģija, kas netiek piešķirta citiem iedzīvotājiem, kuri neveic šādu funkciju. Pamatideja ir, ka mēs kā politiskās kopienas locekļi esam vienojušies, ka pārstāvības demokrātijas kontekstā katra kopienas locekļa interesēs ir, ka ievēlētie ir apveltīti ar šādu privilēģiju, lai varētu pienācīgi

un efektīvi veikt savas funkcijas. Tādējādi nevar būt šaubu, ka parlamentārās imunitātes mērķis ir aizsargāt gan parlamenta institūciju kā tādu, gan arī tās deputātus individuāli.

12. Parlamentārās imunitātes divējādā daba ir secināma no Protokola 9. un 10. panta formulējuma un struktūras. 10. pantā izklāstīti apstākļi, kuros deputāts var balstīties uz imunitāti parlamenta sesiju laikā savā dalībvalstī, citā dalībvalstī vai, dodoties uz parlamenta sanāksmes vietu vai no tās, un tad noteikts, ka parlaments var atsaukt imunitāti un deputāts nevar uz to atsaukties, ja deputātu aiztur pārkāpuma izdarīšanas laikā. Šķiet, ka te Kopienas likumdevējs vēlēties aizsargāt EPD no pasākumiem, kas varētu traucēt tam piedalīties parlamenta sesijās un pildīt savus parlamentāros pienākumus. Tomēr parlaments vienmēr var atsaukt šo privilēģiju, ja tas uzskata, ka deputāta rīcība neattiecas uz viņa kā parlamenta deputāta lomu, un tādējādi deputāts nevar balstīties uz parlamentāro imunitāti. Piemēram, ja deputātu apsūdz krāpšanā vai slepkavībā, parlamentam principā būtu jāatsauc tā imunitāte, neraugoties uz to, ka notiesāšana atņems viņam iespēju pildīt parlamentāros pienākumus, jo šis ir darbības, kas pilnīgi nav saistītas ar EPD amata būtību, protams, ja vien nav iemesla uzskatīt, ka apsūdzībai trūkst jebkāda pamata un tās mērķis ir iejaukties EPD politiskajās funkcijās un neļaut viņam īstenot parlamentāros pienākumus. Turpretim 9. panta, kas attiecas uz EPD pienākumu pildīšanas laikā pausto viedokli un izdarīto balsojumu, galvenais mērķis ir aizsargāt politisko sarunu integritāti un tādējādi — Eiropas Parlamenta un tā procedūru integritāti kā tādu. Pasākumi pret deputātu sakarā ar viņa pausto viedokli vai izdarīto balsojumu, ko tas veicis EPD amatā, aizskartu pašu Parlamenta institūciju, jo vājinātu Parlamenta kā atvērtu debašu un

demokrātisku pārrunu *par excellence* vietas nozīmi. Protams, 9. pantā, tāpat kā 10. pantā, atsevišķi deputāti arī gūst labumu no imunitātes tādā nozīmē, ka viņi ir pasargāti no nepatīkamā tiesas sēdes apmeklējuma; tomēr šādas kārtības pamatojums ir tāds, ka, atļaujot tiesvedību pret viedokļiem un balsojumu, būtībā tiktu iznīcināta pārdomāta pārstāvības demokrātija.

pantu] var atsaukties arī procedūrās, kas uzsāktas pēc viņa [pilnvaru] termiņa beigām, bet 10. pants sniedz papildu aizsardzību (jo tā saturs ir plašāks nekā 9. pantam), ko tomēr parlaments var atcelt un kas ir piemērojama vienīgi procedūrām, kas sāktas EPD mandāta laikā.

Marras lieta

13. Šo uzsvāra atšķirību apliecina tas, ka Eiropas Parlamentam ir iespējams atņemt imunitāti saskaņā ar 10. pantu, nevis 9. pantu. 10. panta saturs ir plašāks nekā 9. panta saturs, jo tas piemērojams ne tikai viedoklim un balsojumam, bet arī citai rīcībai; tomēr piešķirtā aizsardzība ir ierobežota, jo parlaments var atņemt imunitāti. No otras puses, 9. panta saturs ir šaurāks — tas aizsargā viedokli un balsojumu, tikai izpildot deputāta parlamentāro pienākumu, bet sniedz pilnīgu aizsardzību: ja tiek atzīts, ka viedoklis vai balsojums ir saistīts ar deputāta parlamentārajiem pienākumiem, privilēģiju nevar atņemt nekādā gadījumā. Šajā nozīmē varētu sacīt, ka 9. pants ir parlamentāro privilēģiju stūrakmens, jo tās nevar atņemt un EPD uz [šo

14. Marra ir Itālijas pilsonis, kurš Itālijā vēlas izmantot imunitāti notikumos, kas risinājās, kamēr viņš bija Eiropas Parlamenta deputāts. 1996. un 1997. gada laikā viņš izplatīja minētās brošūras, un 1998. gada 8. jūnijā de Gregorio cēla prasību par neslavas celšanu⁵. Tā kā tiesvedība tika uzsākta, kamēr viņš vēl bija EPD, viņam, pirmkārt, bija tiesības uz Protokola 10. pantā noteikto aizsardzību; saskaņā ar

5 — Rikojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu Klementes lietā nav norādīts datums, kurā viņš cēlis prasību pret Marru.

10. panta 1. punkta a) apakšpunktu viņam jāpiešķir tādas pašas privilēģijas kā Itālijas parlamenta deputātiem.

16. Tomēr Itālijas Parlamenta iepriekšēja atļauja ir nepieciešama, ja tiesa vēlas pret parlamenta deputātu noteikt vienu no 68. panta 2. punktā un 68. panta 3. punktā uzskaitītajiem pasākumiem; to skaitā ir kratišana, apcietinājums vai cita veida brīvības atņemšana, sarunu noklausīšanās un korespondences konfiskācija. Šīs normas piešķir Itālijas Parlamenta deputātam ierobežotas privilēģijas veidu: būtībā tie ir aizsargāti pret šādām darbībām, ja vien Parlaments, ievērojot tiesu iestādes lūgumu, neizlemj tās atļaut.

15. Itālijas Konstitūcijas 68. panta 1. punkts aizsargā Itālijas Parlamenta deputātu apgalvojumus šādi: "Parlamenta deputātus nevar saukt pie atbildības par izteikto viedokli un par balsojumiem pienākumu izpildes laikā." No rīkojuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu ir skaidrs, ka Itālijas tiesai, kurā pret Itālijas Parlamenta deputātu ir uzsākta civila vai krimināla tiesvedība, nav pienākuma lūgt Parlamenta atļauju pirms procesa uzsākšanu pret deputātu atbildētāju vai lūgt tā viedokli par to, vai ir jāpiemēro Itālijas Konstitūcijas 68. panta 1. punktā noteiktā imunitāte. Pēdējā piešķir Itālijas Parlamenta deputātam aizsardzību attiecībā uz viedokli un balsojumu, kas ir vienāda ar Protokola 9. pantā noteikto, un, kā Eiropas Parlaments atzīmēja savā 2002. gada 11. jūnija Rezolūcijā, abas normas sniedz vienāda veida pilnīgu privilēģiju⁶. Pašai tiesai jānovērtē, vai šī privilēģija ir piemērojama konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem, un tad attiecīgi jārikojas. Tomēr šķiet, ka, ja Itālijas Parlaments ir skaidri nolēmis, ka lietā ir piemērojams Konstitūcijas 68. panta 1. punkts un tāpēc uz to attiecas pilnīga imunitāte, tad tiesai tas vai nu jāievēro un jāpārtrauc visa tiesvedība pret attiecīgo parlamenta deputātu, vai jāpārsūdz šis lēmums Konstitucionālajā tiesā.

17. Attiecīgi, ja Marram tiktu draudēts ar apcietinājumu vai cita veida darbību, kas pret viņu izvirzītās neslavas celšanas prasības dēļ atņemtu viņam brīvību, tiesai būtu pienākums lūgt Eiropas Parlamentam atbilstoši Protokola 10. panta 3. punktam atņemt viņam imunitāti un neveikt nekādas darbības pirms Parlamenta lēmuma par šo lūgumu. Tomēr Marra nekad nav bijis šādi apdraudēts; prasītāji pamata prāvā pret viņu cēla civilprasību, un viņam tika noteikts izmaksāt kaitējuma atlīdzību. Itālijas tiesām nebija pienākuma lūgt

6 — Rezolūcija (2001/2099(REG)), P5_TA (2002)0291, C punkts.

atcelt imunitāti pirms kaitējuma atbildības noteikšanas, un šādā lietā nav piemērojams Protokola 10. panta 3. punkts.

nav Protokola 9. pantā noteiktās absolūtās imunitātes gadījumā. Būtībā te ir domāts, vai valsts tiesai jālūdz Eiropas Parlamenta viedoklis vai *ieteikums* par to, vai attiecīgā strīda faktiskie apstākļi rada absolūtas imunitātes gadījumu, ja Eiropas Parlaments nav izteicis par šo jautājumu viedokli.

18. Marra apgalvo, ka viņa izteikumiem ir piemērojama Protokola 9. pantā noteiktā absolūtā privilēģija, kas būtībā garantē Eiropas Parlamenta deputātiem tādu pašu aizsardzību saistībā ar viedokli kā Itālijas Konstitūcijas 68. panta 1. punkts garantē Itālijas Parlamenta deputātiem⁷. Kāds process valsts tiesām jāievēro, saskaroties ar šādām prasībām? Šis ir centrālais jautājums, par kuru iesniedzējtiesa lūdz Tiesai padomu. Saskaņā ar atbilstošo Itālijas Konstitūcijas normu (68. panta 1. punkts) par absolūto imunitāti konkrētajā lietā tiesas var izteikt savu viedokli par privilēģijas esamību vai neesamību, nevaicājot Parlamenta viedokli, ja pēdējais nesniedz paziņojumu. Vai tiesas tāpat var rīkoties, interpretējot Protokola 9. pantu? Vai arī ir jālūdz, lai Eiropas Parlaments izlemj šo jautājumu?

20. Atbildot uz šo jautājumu, jāsāk ar 9. panta formulējumu. Šī norma piešķir būtisku privilēģiju — absolūtu imunitāti pret jebkādu tiesvedību — bet nenosaka valsts tiesām procesuālu pienākumu konsultēties ar Eiropas Parlamentu par privilēģijas esamību konkrētajā lietā. Ja Kopienas tiesību aktos šajā ziņā būtu vēlme ierobežot valsts tiesu pilnvaras, tas būtu izdarīts tieši; šādas normas neesamības gadījumā Protokola 9. pantu nevar interpretēt kā tādu, kas nozīmē, ka valsts tiesām ir jālūdz Eiropas Parlamenta viedoklis par to, vai privilēģija pastāv vai nepastāv.

19. Pirmajā jautājumā *Corte Suprema di Cassazione* atsauca uz lūgumu "atcelt imunitāti". Kā iepriekš paskaidrots, šādas iespējas

7 — Tādējādi Protokola 10. panta 1. punkta a) apakšpunktā prasītā vienlīdzīgā attieksmē šajā gadījumā ir starp imunitāti, kas ir Itālijas Parlamenta deputātiem saskaņā ar Konstitūcijas 68. panta 1. punktu un Eiropas Parlamenta deputātiem saskaņā ar Protokola 9. pantu.

21. Līdzīgu secinājumu var izdarīt no Eiropas Parlamenta Procesuālo noteikumu 6. panta

3. punkta, kurā teikts: “par visiem Parlamenta priekšsēdētājam adresētajiem *deputātu* vai *bijušo deputātu* pieprasījumiem aizstāvēt deputāta neaizskaramību un privilēģijas paziņo plenārsēdē, un tos nodod atbildīgajai komitejai” (izcēlums pievienots). Te ir izskaidrots, ka iniciatīva pieder attiecīgajam deputātam vai bijušajam deputātam. Viņam vai viņai jāiesniedz sava lieta priekšsēdētājam un jālūdz Parlaments iestāties viņa vai viņas imunitātes aizstāvēšanai. Reglamenta 6. panta 3. punktā vai citā noteikumā nav noteikts, ka valsts tiesām būtu pašām jāuzsāk šis process. Turklāt šādu valsts tiesu pienākumu nevarētu ietvert Reglamentā. Lai gan Protokols par privilēģijām un imunitāti ir Kopienų primāro tiesību sastāvdaļa, Reglaments ir tikai Eiropas Parlamenta radīts iekšējais dokuments, lai reglamentētu savas darbības; tam nav juridiskas ietekmes uz dalībvalstu tiesisko kārtību, un tas nevar noteikt pienākumus valsts tiesām.

22. Tāpēc es domāju, ka, ja Eiropas Parlaments pēc deputāta vai bijušā deputāta lūguma nav norādījis, ka īpašajam gadījumam piemērojama imunitāte, valsts tiesai nav pienākuma pašai uzsākt procesu un lūgt Parlamenta viedokli par imunitātes esamību vai neesamību.

23. Tagad izanalizēsim pretēju gadījumu un pieņemsim, ka Parlaments tiešām ir izteicis viedokli. Šajā gadījumā deputāts vai bijušais deputāts, kurš vēlas izmantot imunitāti, ir lūdzis priekšsēdētāju saskaņā ar Reglamenta 6. panta 3. punktu aizstāvēt viņa privilēģijas un Parlaments ir nolēmis, ka viņa lietai piemērojama imunitāte. Vai šis lēmums valsts tiesai ir saistošs?

24. Principā es domāju, ka nē. Reglaments ir juridiskais pamats procesam, ar kuru Parlaments aizsargā savu deputātu privilēģijas un izsaka viedokli, vai konkrētajam gadījumam ir piemērojama imunitāte. Kā es atzīmēju iepriekš, šie ir Parlamenta iekšlietu organizācijas iekšējie noteikumi un tie nevar būt valsts iestāžu pienākumu pamatā. Tas skaidri noteikts Reglamenta 7. panta 6. punktā, kurā teikts: “privilēģiju vai imunitātes aizstāvēšanas gadījumos [...] [Parlaments] iesniedz atbildīgajai iestādei priekšlikumu izdarīt vajadzīgos secinājumus”. Te pats Parlaments pareizi uzskata, ka privilēģiju aizsardzības procesa iznākums ir uzaicinājums valsts iestādei izdarīt vajadzīgos secinājumus par to, kā atrisināt konkrēto lietu.

25. Tomēr valsts tiesai būtu nopietni jāņem vērā Parlamenta viedoklis par absolūto imunitāti, tās nesaistošo spēku un jāpiešķir tai ievērojams pārliecinošais spēks. Šī ir prasība, kas izriet no EKL 10. pantā nostiprinātā lojālas sadarbības principa un kas saistībā ar Protokolu par privilēģijām un imunitāti atkārtota tā 19. pantā⁸. Ja valsts tiesa nevar piekrist parlamentam, tai jānorāda iemesli. Patiesībā, ja rastos šāda nesaskaņa, tas būtu rādītājs, ka lieta ir piemērota, lai par to iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai, kurai valsts tiesa var lūgt padomu attiecīgo normu pareizai interpretācijai.

26. Iepriekšējos punktos es pieminēju, ka, ja Eiropas Parlaments atbilstoši 9. pantam ir izteicis viedokli par absolūtas privilēģijas esamību vai neesamību konkrētajā lietā, valsts tiesām "principā" nav pienākuma piekrist Parlamentam un, ja tās nepiekrīt parlamenta viedoklim, tās "driks" (bet tām nav pienākuma) uzdot jautājumus Tiesai. Tomēr šāds pienākums varētu rasties attiecīgo valsts tiesību normu un 10. panta 1. punkta a) apakšpunkta kombinācijas gadījumā.

8 — "Lai piemērotu šo Protokolu, Kopieni iestādes sadarbojas ar attiecīgo dalībvalstu atbildīgajām iestādēm."

27. Mēs redzējam, ka 10. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir pieprasīts, ka Eiropas Parlamenta deputātam savā valstī jābūt tieši tādām pašām privilēģijām, kādas ir valsts Parlamenta deputātiem. Šī ir pilnīgas vienlīdzības prasība. Pieņemsim, ka attiecīgajā dalībvalstī pastāv valsts tiesību norma, atbilstoši kurai, ja valsts parlaments ir izteicis viedokli, ka tā deputāta apgalvojumam piemērojama privilēģija, valsts tiesām vai nu jāievēro parlamenta viedoklis, vai arī jānosūta lieta augstākai tiesai, piemēram, konstitucionālajai vai augstākajai tiesai. Eiropas Parlamenta deputātam no šīs valsts ir tiesības uz tieši tādu pašu attieksmi. Tas nozīmē, ka, ja Eiropas Parlaments ir izteicis viedokli par šo lietu, valsts tiesām vai nu tas jāievēro, vai arī jāuzdod jautājums Eiropas Kopienų Tiesai. Šāda pienākuma pamatā ir Protokola 10. panta 1. punkta a) apakšpunkts, kas nosaka pilnīgu vienlīdzību starp valsts parlamenta deputātiem piešķirtām privilēģijām un tām, kas piešķirtas Eiropas Parlamenta deputātiem viņu valstīs⁹. Tāpēc valsts tiesai, kurā uzsākta tiesvedība pret EPD, pirmkārt, jāvaicā, kādi būtu tās pienākumi saskaņā ar valsts tiesībām, ja attiecīgā persona nebūtu Eiropas, bet valsts parlamenta deputāts. Ja tā būtu jautājumu atrisinājusi veidā, kas ir pretrunā valsts parlamenta viedoklim, tad tā varētu tāpat rīkoties ar Eiropas Parlamenta viedokli, bet tai būtu nopietni jāapsver, vai nav atbilstoši iesniegt Tiesā prejudiciālus jautājumus. No otras puses, ja tai būtu pienākums ievērot valsts parlamenta viedokli vai nodot lietu augstākai tiesai, tad tai arī vajadzētu vai nu ievērot Eiropas Parlamenta viedokli, vai arī iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tādējādi Eiropas Parlamenta

9 — Protams, ka Eiropas Parlamenta viedoklim būtu nozīme vienīgi tad, ja tas nolems, ka saskaņā ar 10. panta 1. punkta a) apakšpunktu esošajam EPD piemērojama imunitāte. Ja atbilstoši 10. pantam Parlamentam būtu jāatņem imunitāte, valsts tiesa tik un tā varētu nodrošināt šo privilēģiju, ja tā uzskatītu, ka attiecīgajam apgalvojumam piemērojama imunitāte, kas izriet no 9. panta, ko pats Parlaments nevar atņemt. Acīmredzamā sarežģītība, kas izriet no 9. un 10. panta kopīgas piemērošanas, izriet no tā, ka to interpretācija ir atkarīga no divām dažādām iestādēm (Eiropas Parlamenta un tiesām) un ka lēmums par imunitāti konkrētā lietā var būt atkarīgs no abu lēmumiem.

deputātiem būtu tieši tāda pati imunitāte kā valsts parlamenta deputātiem. Protams, valsts tiesu kompetencē ir interpretēt valsts tiesību aktus un pārliecināties, kas tajos prasīts.

viedokli un tām būtu vai nu jāievēro šis viedoklis, vai arī jānodod lieta Tiesai.

29. Ņemot vērā iepriekš minēto, es domāju, ka Tiesai uz jautājumu būtu jāatbild šādi:

28. Rezumējot: Protokolā par privilēģijām un imunitāti nav normas, ko gadījumos, kad attiecīgais deputāts nav lūdzis parlamentu aizsargāt viņa privilēģijas, varētu interpretēt kā valsts tiesu pienākumu pašam uzsākt šo procesu un lūgt Eiropas Parlamenta viedokli vai ieteikumus par privilēģiju esamību vai neesamību konkrētajā lietā. Ja deputāts ir lūdzis parlamentu aizsargāt viņa privilēģijas un pēdējais ir izteicis savu viedokli, būtībā šis viedoklis valsts tiesai nav saistošs, bet tas nopietni jāapsver. Ja valsts tiesa nonāk pie secinājumiem, kas atšķiras no Eiropas Parlamenta secinājumiem, varētu būt nepieciešams iesniegt lūgumu Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tomēr, ja atbilstoši valsts tiesībām līdzīgā situācijā ar valsts parlamenta deputātu valsts tiesām būtu pienākums ievērot valsts parlamenta viedokli vai nodot lietu augstākai tiesai, tad tām būtu tāds pats pienākums attiecībā uz Eiropas Parlamenta

Valsts tiesai, kurā izskatāma civilprasība pret Eiropas Parlamenta deputātu, nav pienākuma lūgt Parlamenta viedokli par to, vai apstrīdētajai rīcībai ir piemērojama parlamentārā imunitāte, ja pats attiecīgais deputāts saskaņā ar Eiropas Parlamenta Reglamenta 6. panta 3. punktu nav uzsācis procesu par deputātu lūgumiem Parlamentam aizsargāt viņu privilēģijas. Ja attiecīgais deputāts ir uzsācis procesu un Parlaments ir izteicis viedokli par viņa imunitāti, šis viedoklis valsts tiesai nav saistošs, bet nopietni jāņem vērā. Ja tiesai ir no Parlamenta atšķirīgs viedoklis, varētu būt nepieciešams iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tomēr, ja atbilstoši valsts tiesībām līdzīgā situācijā ar valsts parlamenta deputātu valsts tiesām būtu pienākums ievērot valsts parlamenta viedokli vai nodot lietu augstākai tiesai, tad tām būtu tāds pats pienākums attiecībā uz Eiropas Parlamenta viedokli un tām būtu vai

nu jāievēro šis viedoklis, vai arī jānodod lieta Tiesas novērtējumam.

arī vēlams šajā jautājumā sniegt dažus padomus¹⁰.

IV — Protokola 9. panta piemērošanas joma: “pildot pienākumus”

30. Lai gan iesniedzējtiesa nav lūgusi Tiesai padomu par Protokola 9. panta piemērošanas jomu, tomēr uz šo jautājumu attiecas ievērojama daļa no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu: kuri izteikumi viedokli uzskatāmi par ietilpstošiem deputāta pienākumos, un tādējādi tos sedz šajā pantā noteiktā absolūta privilēģija? Atkārtojot, par šādu jautājumu būtu piemēroti iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, it īpaši tad, ja valsts tiesas nav varējušas piekrist Eiropas Parlamentam par privilēģijas esamību vai neesamību konkrētajā lietā. Šajā lietā *Corte Suprema di Cassazione* galu galā vajadzēs izlemt, vai zemākās tiesas ir pareizi piemērojušas 9. pantu, tādēļ Tiesai ir ne tikai pamatoti, bet

31. Tiešām, ja pilsonim, kuru aizskar parlamenta deputāta izteikums, ir liegts celt prasību par kaitējuma atlīdzināšanu tiesā, jo pēdējais atsauca uz parlamentāro privilēģiju, tad personas tiesības uz taisnīgu tiesu ir pārkāptas. Lai neradītu divas pilsoņu klases — pirmkārt, parlamenta deputāti, kuri nav atbildīgi tiesā par saviem izteikumiem, un, otrkārt, parasti pilsoņi, kuriem piemērojami civiltiesībās un krimināltiesībās noteiktie vārda brīvības ierobežojumi —, praktiski visās tiesiskajās kārtībās pamatoties uz privilēģijām var tikai tajās situācijās, kad deputāts pilda savus parlamentāros pienākumus. Parlamentārā imunitāte nav līdzeklis, ko parlamenta deputāts var izmantot, lai atrisinātu personīgas domstarpības, bet gan institucionāla kārtība, lai uzturētu demokrātiski funkcionējošu politisko kopienību. Kā tāda tā būtībā nerada nesamērīgu tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojumu¹¹.

10 — Varētu apstrīdēt, ka *Corte Suprema di Cassazione* šajā lietā var iesniegt otru lūgumu, ja tai ir nepieciešama informācija par Protokola 9. panta interpretāciju pēc būtības. Tomēr procesuālās ekonomijas apsvērumi, nepieciešamība ātri izšķirt strīdu un vēlamība taupīt Tiesas laiku un resursus norāda, ka šis jautājums atrisināms šeit. Protams, ja arī Tiesa tā darīs, valsts tiesai nav liegts iesniegt nākamo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ja tā uzskatīs to par vajadzīgu.

11 — Skat. diskusiju lietā Nr. 408877/98 *Cordova* pret Itāliju (Nr. 1) (*Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme* 40, 2003-I, 58.–61. punkts).

32. Kad tiesai jānovērtē, vai parlamenta deputāta paustais viedoklis ietilpst parlamentāro pienākumu koncepcijā, izpēte jāsāk ar principu, kas pamato parlamentāro imunitāti, proti, ka deputātiem ir tiesības iesaistīties debatēs par sabiedrības interesēs esošiem jautājumiem bez pienākuma pielāgot savu viedokli tā, lai tas būtu pieņemams vai neuzbrūkošs klausītājam, nebaidoties, ka citādi viņi varētu tikt tiesāti vai apsūdzēti¹². Tas neapšaubāmi nozīmē, ka atsevišķos gadījumos daži cilvēki uzskatīs EPD paustos viedokļus par pārmērīgiem, kaitinošiem vai aizskarošiem. Tomēr liberālā, demokrātiskā valstī brīva dialoga nozīme par sabiedriskiem jautājumiem ir tāda, ka būtībā nedrīkst noklusēt pat uzbrūkošus vai galējus viedokļus. Īpaši spēcīgi tas attiecas uz parlamenta deputātiem, kuri sava amata dēļ ieņem centrālo lomu pārstāvības pārvaldības sistēmā.

33. Vārda brīvības parlamentārās privilēģijas izcelsme meklējama Tjūdorū un Stjuartu valdīšanas periodā Anglijā. Privilēģija progresīvi attīstījās kā parlamenta reakcija uz kroņa centieniem iejaukties parlamentārajās debatēs

un ierobežot parlamenta tiesības uzsākt rīcību pēc savas iniciatīvas¹³. Tā tika juridiski nostiprināta Tiesību hartas [*Bill of Rights*] 9. pantā: “par vārda brīvību un debatēm vai procedūrām Parlamentā nevar sodīt vai nopratināt nevienā tiesā vai ārpus Parlamenta”. Privilēģija sāka savu esamību kā telpā ierobežota institucionāla kārtība, jo tajā laikā politiskās pārrunas koncentrējās parlamentā. Parlamenta vara bija pretēja monarha varai, kurš uzskatīja parlamentārās darbības par sava stāvokļa apdraudējumu; tomēr centieni iejaukties parlamenta iekšienē notiekošajā un pēdējā reakcija noveda pie privilēģijas rašanās.

34. Tomēr mūsdienās forums, kurā notiek politiskās sarunas un debates par sabiedrībai svarīgiem jautājumiem, ir ievērojami plašāks. Šobrīd ir daudz plašāka sabiedriskā arēna, kurā ietilpst drukātie un elektroniskie mediji un internets, kurā cilvēki savstarpēji darbojas un piedalās sabiedriskajā dialogā. Parlamenta deputātu kā politisko debašu kanālu un uzsācēju loma šajā plašajā sabiedriskajā arēnā ir tikpat svarīga kā viņu loma striktajās

12 — Kā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzīmēja lietā Nr. 35373/97 A pret Apvienoto Karalisti (*Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, 2000-X, 75. punkts), “[Parlamenta deputātiem] piešķirtās imunitātes pamata mērķis [...] ir ļaut tiem iesaistīties nozīmīgās debatēs un pārstāvēt savus vēlētājus sabiedriskas nozīmes jautājumos, neliekot viņiem ierobežot novērojumus vai rediģēt savus viedokļus, nebaidoties kļūt atbildīgiem tiesā vai citā līdzīgā iestādē”.

13 — Limon, D. un McKay, W. R., *Erskine May's Treatise on The Law, Privileges, Proceedings and Usage of Parliament*, Butterworths, 1997, 69. un turpmākās lpp.; Blackburn, R. un Kennon, A., *Griffith and Ryle on Parliament Functions, Practice and Procedures*, Sweet and Maxwell, 2003, 126. lpp.

parlamenta robežās; modernās demokrātijas pazīme ir, ka mēs sagaidām, ka viņi iesaistīsies dialogā ar pilsonisko sabiedrību un pasniegs savas idejas ne tikai parlamentā, bet arī pilsoniskās sabiedrības piedāvātajā vietā. Es tiešām uzdrošinos apgalvot, ka pati būtiskākā mūsdienu politisko sarunu daļa kopumā risinās ārpus parlamenta telpām. Tā ir realitāte, kuru mēs nevaram ignorēt; un mēs tieši to darītu, ja mēs uzskatītu, ka parlamentārā privilēģija aizsargā vienīgi parlamenta telpās izteiktus apgalvojumus.

svarīga ir parlamenta deputāta apgalvojuma būtība, nevis vieta¹⁴.

35. Tāpēc kritērijs, kas nosaka, kuri apgalvojumi izteikti, pildot deputāta pienākumus, nevar būt attiecināms uz telpu. Pārāk šauri būtu sacīt, ka vienīgi Eiropas Parlamenta parlamentārajā procesā izteiktiem apgalvojumiem piemērojama Protokola 9. panta aizsardzība. Tas, lai Eiropas Parlamenta deputāti varētu piedalīties parlamenta debatēs, nebaidoties no tiesvedības, ir tikpat svarīgi kā tas, lai viņi bez šādām bailēm spētu piedalīties plašākā sabiedriskā dialogā. Citiem vārdiem, nosakot, vai piemērojams Protokola 9. pants,

36. Manuprāt, šī pieeja ir saderīga ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru par politiskās runas nozīmi. Tas ir vispārātzīts princips, ka šādai runai saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pantu ir augstākā aizsardzības pakāpe un ka valsts pasākumi, kas skar politiskā viedokļa paušanu, tiks stingri pārbaudīti tiesā Strasbūrā¹⁵. Pēdējā ir attiecinājusi šo stingro politiskās runas aizsardzību uz citiem politiskas nozīmes jautājumiem¹⁶. Šīs pieejas pamatā ir loģika, ka mums jānodrošina, lai politiskās sarunas notiktu drošā vietā; šādā vietā arī uzbrūkošu vai cietsirdīgu runu var aizsargāt, jo tai ļoti bieži

14 — Gan Eiropas Parlaments, gan Komisija norādīja, ka telpas kritērijs nav piemērots un ka ārpus Parlamenta izteiktajiem apgalvojumiem arī piemērojama Protokola 9. panta aizsardzība, ja tie ir saistīti ar Parlamenta deputāta *qua* deputāta darbībām.

15 — 1986. gada 8. jūlija spriedums lietā *Lingens* pret Austriju (A sērija, Nr. 103), 1989. gada 22. februāra spriedums lietā *Barfoed* pret Dāniju (A sērija, Nr. 149), 1992. gada 23. aprīļa spriedums lietā *Castells* pret Spāniju (A sērija, Nr. 236), 1992. gada 28. augusta spriedums lietā *Schwabe* pret Austriju (A sērija, Nr. 242 B), 1991. gada 23. maija spriedums lietā *Oberschlik* pret Austriju (Nr. 1) (A sērija, Nr. 204), 1998. gada 23. septembra spriedums lietā *Lehideux* un *Isorni* pret Franciju (*Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, 1998-VII). Skat. vairāk diskusiju Loveland, I., *Political Libels: A Comparative Study*, Hart Publishing, 2000, 107. un turpmākās lpp.

16 — 1992. gada 25. jūnija spriedums lietā *Thorgeirson* pret Islandi (A sērija, Nr. 239, 64. punkts): "judikatūrā nav drošas atšķirības [...] starp politiskajām diskusijām un diskusijām par citiem sabiedriskiem jautājumiem".

ir “unikālas spējas pievērst uzmanību, izjaukt vecus pieņēmumus, un šokēt auditoriju, atzīstot nepazīstamus dzīves veidus”¹⁷. Šis ir tieši tāda veida sabiedriskās sarunas, kuru aizsardzībai un veicināšanai ir paredzēts Protokola 9. pants, it īpaši saistībā ar EPD pausto viedokli.

37. Novērtējot normu, ka 9. pants interpretējams plaši un Eiropas Parlamenta deputātiem piešķirama plaša aizsardzība, jāņem vērā divi kritēriji. Pirmkārt, ikvienā konkrētā lietā attiecīgajam viedoklim jābūt par jautājumu, kas tiešām ir sabiedrības interesēs. Ja vispārīgas nozīmes izteikumam piemēros 9. pantā nodrošināto absolūto privilēģiju, neraugoties uz to, vai tas sacīts Eiropas Parlamenta telpās vai ārpus tām, EPD nevar atsaukties uz šo privilēģiju lietās vai strīdos ar citiem cilvēkiem, kas skar viņu personīgi, bet nav plašāk nozīmīgi vispārējai sabiedrībai. Līdzīgu viedokli izteica Eiropas Cilvēktiesību tiesa par dažādu veidu runu aizsardzības limeni. Izteikumam, kas neveicina vispārīgas intereses debates, lai gan tam piemērojamas tiesības uz vārda brīvību, nebūs ļoti augsts aizsardzības līmenis, kāds ir politiskai runai un runai par citiem sabiedriski nozīmīgiem jautājumiem¹⁸. Šajā ziņā es vēlos precizēt: jautājumu par to, vai šāds apgalvojums veicina vai neveicina sabiedriskās debates, nenosaka izteikuma stils, precizitāte vai pareizība, bet temata būtība. Arī iespējami uzbrūkošu vai neprecīzu izteikumu var aizsargāt, ja tas saistīts ar konkrēta paušanu, apspriežot sabiedrību interesējošu jautājumu.

Tiesas uzdevums, novērtējot politisku apgalvojumu pareizību un precizitāti, nav aizstāt savus uzskatus ar sabiedrības uzskatiem.

38. Otrkārt, jānorobežo faktiskie apgalvojumi pret konkrētām personām no viedokļiem vai vērtējumiem¹⁹. Kā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, “ja var pierādīt faktu esamību, tad vērtējumu patiesums nav pierādāms. Nav iespējams izpildīt prasību pierādīt vērtējuma patiesumu, un tas pārkāpj uzskatu brīvību kā tādu, kas ir 10. pantā nodrošināto tiesību būtiska sastāvdaļa”²⁰. Kad parlamenta deputāts izsaka vērtējumu par vispārējas nozīmes jautājumu, neraugoties uz to, vai daži cilvēki to varētu uzskatīt par uztraucošu vai aizskarošu, viņš būtībā var izmantot absolūto privilēģiju. Tomēr Protokola 9. pants, kas tieši atsaucas uz “viedokli”, nav piemērojams EPD izteikumiem, kuros ir faktiski apgalvojumi pret citiem cilvēkiem. Piemēram, teikt par kādu, ka tas ir nekompetents un ka tam jāatkāpjas no amata, ir kritikas veids, kas, lai gan ir aizskarošs attiecīgai personai, ir viedokļa paušana un ietilpst Protokola 9. panta piemērošanas jomā. Tāpat apgalvojumi, kas nav adresēti konkrētiem cilvēkiem, bet tā vietā sniedz institucionālu raksturo-

17 — Post, R., *Constitutional Domains: Democracy, Community, Management*, Harvard University Press, 1995, 139. lpp.

18 — Piemēram, lietā *Hannover* pret Vāciju (*Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme* 40 (2005), 1. lpp.) tiesa Strasbūrā nosprieda, ka Konvencijas 10. pants ierobežoti aizsargāja publicētās fotogrāfijas, kurās redzama Monako princese Karolina dažādos ikdienas darbos, piemēram, pusdienojot vai iepērkoties, salīdzinot ar politiska satura publikācijām.

19 — Tiesām vienmēr nebūs viegli nošķirt vērtējumu no faktu izteikuma, un dažādi tiesneši un zinātnieki par šo jautājumu radījuši dažādas analītiskas pieejas. Tomēr tā paliek vislabākā iespējamā nošķiršana. Skat. iepriekš 17. zemesvitrās piezīmē minēto diskusiju Post, R., 153. un turpmākās lpp.

20 — 2001. gada 12. oktobra spriedums Nr. 29032/95 *Feldck* pret Slovēkiju (*Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, 2001-VIII, 75. punkts).

jumu, jāaizsargā plaši. Neiedziļinoties šīs lietas faktiskajos jautājumos, man šķiet, ka ir līdzīga atšķirība starp atsevišķiem tiesnešiem adresētiem apgalvojumiem un apgalvojumiem par tieslietu sistēmu kopumā. Pēdējais ir svarīgs sabiedriskās dzīves aspekts, kuras apspriešana noteikti ir būtiska politisko debašu ziņā. Turpretim teikt, ka kāds, lai tas būtu tiesnesis vai kāds cits, ir izšķērdējis valsts naudu vai ir korumpēts, ir faktiskas apgalvojums, un personai, par kuru apgalvojums izteikts, arī jābūt iespējai vērsties tiesā, lai aizsargātu savu vārdu, un apgalvotājs jāauzicina, lai tas pierādītu savu apgalvojumu patiesumu, neatkarīgi no tā, ka viņš ir parlamenta deputāts.

39. Šī atšķirība starp apgalvojumu ar vispārīgu kritiku un faktiskiem apgalvojumiem par cilvēku bija pamatā Strasbūras tiesas spriedumam lietā *Patrono, Cascini un Stefanelli* pret Itāliju²¹, uz kuru savā rīkojumā sniegt prejudiciālu nolēmumu atsaucas *Corte Suprema di Cassazione*. Lieta bija par divu Parlamenta deputātu izteikumiem par vairākiem tiesnešiem saistībā ar viņu profesionālo rīcību, strādājot Tieslietu ministrijas likumdošanas birojā. Strasbūras tiesa uzsvēra, ka atbildētāji Parlamenta deputāti neizteica vispārīgu politisku viedokli par saikni starp tiesu varu un izpildvaru, bet piedēvēja prasī-

tājiem tiesnešiem īpašus kļūdainas rīcības gadījumus un apgalvoja, ka viņi jāsauc pie kriminālatbildības²². Tiesa arī patiešām atsaucās uz to, ka apgalvojumi tika izteikti preses konferencē, nevis likumdošanas palātā, bet tam ir pakārtota nozīme. Eiropas Cilvēktiesību tiesa nekad nav atzinusi, ka apgalvojumam nav piemērojama parlamentārā privilēģija tikai tāpēc, ka tas izteikts ārpus parlamenta telpām.

40. Secinot, jānorāda, ka Protokola 9. pants, kas EPD nodrošina absolūtu privilēģiju par savu pienākumu laikā pausto viedokli, ir interpretējams plaši. Tas attiecināms uz paustajiem viedokļiem un vērtējumiem par sabiedriskiem un/vai politiski nozīmīgiem jautājumiem neatkarīgi no tā, vai tie būtu izteikti Eiropas Parlamentā vai ārpus tā. Tas ietver izteikumus, kas varētu sarūgtināt vai aizskart lielu sabiedrības daļu vai atsevišķus cilvēkus, uz kuriem šie izteikumi tieši vai netieši attiecas. No otras puses, uz privilēģiju nevar atsaukties saistībā ar faktiskiem apgalvojumiem par cilvēku vai privātu jautājumu kontekstā, kas nav saistīts ar sabiedriski nozīmīgiem jautājumiem vai jautājumiem, kas ir politisko debašu sastāvdaļa.

22 — Turpat, 62. punkts: “[atbildētāji] nepauda politiskus viedokļus par tiesu varas un izpildvaras attiecībām vai par likumprojektu par tiesiskās palīdzības lūgumiem, bet gan piedēvēja prasītājiem īpašu un nepareizu rīcību. Šādā gadījumā nav iespējams pamatot tiesiskās aizsardzības atteikumu, balstoties tikai uz to, ka strīda būtība varētu būt politiska vai saistīta ar politisko darbību”.

21 — Iesniegums Nr. 10180/04, 2006. gada 20. aprīļa spriedums.

V — Secinājumi

41. Iepriekš minēto iemeslu dēļ es uzskatu, ka Tiesai jāsniedz šāda atbilde *Corte Suprema di Cassazione*:

Valsts tiesai, kurā izskatāma civilprasība pret Eiropas Parlamenta deputātu, nav pienākuma lūgt Parlamenta viedokli par to, vai pārmestajai rīcībai ir piemērojama parlamentārā imunitāte, ja pats attiecīgais deputāts saskaņā ar Eiropas Parlamenta Reglamenta 6. panta 3. punktu nav uzsācis procesu par deputātu lūgumiem Parlamentam aizsargāt viņu privilēģijas. Ja attiecīgais deputāts ir uzsācis procesu un Parlaments ir izteicis viedokli par viņa imunitāti, šis viedoklis valsts tiesai nav saistošs, bet nopietni ņemams vērā. Ja tiesai ir no Parlamenta atšķirīgs viedoklis, varētu būt nepieciešams iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tomēr, ja atbilstoši valsts tiesībām līdzīgā situācijā ar valsts parlamenta deputātu valsts tiesām būtu pienākums ievērot valsts parlamenta viedokli vai nodot lietu augstākai tiesai, tad tām būtu tāds pats pienākums attiecībā uz Eiropas Parlamenta viedokli un tām būtu vai nu jāievēro šis viedoklis, vai arī jānodod lieta Tiesas novērtējumam.